

Rådigheten över sin mark

LRF och äganderätten

”Att själv bestämma hur man ska utveckla och använda det man äger känns som en viktig demokratisk fråga då svag eller ingen äganderätt oftast förknippas med diktaturer ...”. Så skriver Åmåls kommungrupp i en mycket viktig motion till regionstämman.

Äganderätten är LRFs ryggrad och en stor del av vårt arbete kretsar kring dessa frågor. Ibland leder arbetet till segrar – ibland till uteblivna förluster. Men framförallt handlar det om ett segt och tålmodigt gnetande i vardagen där vi tillsammans försöker flytta positionerna framåt. Och här behöver vi varandra. Allt från den enskilde markägaren som – med LRFs stöd – kräver rätt behandling och rätt ersättning vid ett vägbygge till ett strategiskt påverkansarbete på nationell nivå för att tydliggöra äganderättens betydelse för tillväxt och välfärdens utveckling.

Vad gäller motionens första att-sats råder dock ingen tveksamhet om vare sig riktning eller prioritet på LRFs arbete. Detta ligger fast och är förankrat vid beslut så sent som vid 2014-års stämma. Beträffande den skärpta tillämpningen av Artskyddsförordningen har en hel del visserligen hänt sedan riksförbundsstämman 2014 men i denna delfråga har vi ändå redan ett långt framskridet arbete för att utse ett antal principärenden som ska klara ut rättsläget och förhoppningsvis även tillförsäkra markägaren både inflytande och en absolut ersättningsrätt. Utfaller dessa principmål åt fel håll övergår frågan till att bli en fråga om ändring av lagen men där är den inte ännu. En riksförbundsstämmanomotion rörande motionens första att-sats är därför överflödig.

Beträffande motionens andra att-sats så betvivlar styrelsen starkt att en flexibilitet rörande inlösentidpunkt vare sig är en möjlig eller ens önskvärd väg framåt. Våra medlemmars motparter försöker mycket målmedvetet gör allt de kan för att kamouflera inslaget av tvång när miljöbalken, expropriationslagen etc. används mot våra medlemmar. Detta sker med det genomtänkta syftet att skapa utrymme för fler situationer där allmänintresset ska anses överskugga den enskildes äganderätt. LRF måste därför stå stadiga här och på alla sätt verka för att det tvång som råder i dessa sammanhang framstår i all sin absurda tydlighet. En flexibilitet där markägarna själva får viss, men mindre betydelsefull, frivillighet kring när ersättningen betalas ut kommer att mildra problemet i allmänhetens ögon och risken är uppenbar att våra medlemmar totalt sett tappar ytterligare mark i dragkampen mellan äganderätt och allmänintresse om förslaget genomförs. Styrelsen föreslår mot denna bakgrund stämman avslå motionens andra att-sats.

Styrelsen föreslår stämman besluta

- att motionens första att-sats ska anses besvarad med vad som ovan anförts samt
- att avslå motionens andra att-sats.

Äganderätten urholkas

Äganderätten i Sverige för jord och skog försvagas ständigt genom nya beslut.

Utökad strandskydd, vattendirektiv, artskyddsförordningen, riksintressen, allemansrätt, minerallag o.s.v. Listan kan göras lång och för många är marken täckt av intressen som innebär inskränkningar i äganderätten. Man äger marken men har inga möjligheter att själv bestämma hur man ska utveckla den resurs man äger. I begreppet ägande brukar det ingå att man kan besluta hur man ska använda det man äger men när det gäller jord och skog är det ofta andra särintressen som går före äganderätten. I Sverige ändras dessutom reglerna konstant och äganderätten urholkas vid varje förändring.

En av de senaste förändringarna är skärpningen vad det gäller markägarens långtgående ansvar enligt artskyddsförordningen. I praktiken stoppar denna förordning för många möjligheten till att bruka mark och skog. Listan över hotade arter är lång och om denna lagstiftning tillämpas fullt ut kommer många att drabbas. Då ingen ersättning utgår är konsekvenserna för de drabbade alvarliga.

Det känns som äganderätten i Sverige har blivit ett särintresse och inte en fundamentalt viktig demokratisk rättighet. Att själv bestämma hur man ska utveckla och använda det man äger känns som en viktig demokratiska fråga då svag eller ingen äganderätt oftast förknippas med diktaturer eller politiska system där staten tar på sig rollen att självsvåldigt bestämma. Att ägandet och brukandet ska hålla sig inom sunda lagar och regler som ska gälla i en demokratisk rättsstat är naturligtvis en självklarhet.

Att inskränkningar i äganderätten och rätten att bruka och förädla det man äger ska ha ett pris borde vara en självklarhet. Det kan inte vara markägaren ansvar att betala för utökad tillgång till stränderna, eller för att bevarar viktiga miljöer eller hotade arter. Markägarna måste få full kompensation för de uteblivna intäkterna på grund av inskränkningar i brukanderätten. För jord och skog är detta en årlig förlust om skogen eller marken inte kan brukas på rationellt sätt. Dessutom måste ersättning utgå som till fullo kompenserar värdeminskningen. Vad har skog där ingen avverkning får ske för ekonomiskt värde? För markägaren är det 0 kr. Det är ingen produktionsresurs och det går inte att sälja. När det gäller åker kan produktionsbortfallet beräknas på normal avkastning för området till marknadsmässiga priser. För skogen kan beräkningar göras utifrån en aktuell skogsbruksplan.

Motionen yrkar att.

Stämman ger regionsförbundsstyrelsen i uppdrag att utforma en riksstämommotion med kravet på att full ekonomisk ersättning ska utgå för utebliven produktion vid inskränkningar i äganderätten/ brukanderätten. Denna ersättning ska utbetalas årligen.

Stämman ger regionsförbundsstyrelsen i uppdrag att utforma en riksstämommotion med kravet på att inlösen till marknadsmässigt pris ska ske vid tidpunkt som markägaren själv bestämmer.

Lars Ottosson

LRF i Åmål

Styrelsens yttrande nr 45

Motion nr 56/2015 från Tidaholms
kommungrupp

Småskalig vattenkraft

Från LRFs kommungrupp i Tidaholm har det inkommit en motion som behandlar förslaget till förändring av lagstiftningen kring småskalig vattenkraft. Motionären yrkar att Lantbrukarnas Riksförbund skall agera mer kraftfullt i frågan.

Det är en principiell viktig fråga som motionären lyfter och styrelsen delar motionärens uppfattning om vikten av att tillvarata Sveriges samtliga möjligheter till att producera förnybar energi, varav den småskaliga vattenkraften är en.

Under 2014 har Lantbrukarnas Riksförbund lagt stort fokus på den småskaliga vattenkraften. I vattenverksamhetsutredningen fokuserades det särskilt på förslaget till förändringar för den småskaliga vattenkraften. En viktig invändning är att förslagen särskilt drabbar mindre verksamhetsutövare. Utredningens förslag innebär att administrativa åtgärder kan användas för att tvinga fram en avveckling av befintliga verksamheter. Detta är inte godtagbart i en demokratisk rättsstat. Vi har ifrågasatt om förslagen i de delarna är förenliga med grundläggande rättsprocesser. Stor risk föreligger för att förslagen leder till en omfattande avveckling av den småskaliga vattenkraften.

Vidare har LRF Västra Götaland genom Paul Christensson tillsammans med förbundsstyrelsens ordförande Helena Jonsson skickat en skrivelse till Miljödepartementet i frågan. Orsaken är att länsstyrelsen i Västra Götalands län förelagt verksamhetsutövare söka tillstånd för befintliga vattenkraftverk. Föreläggandena sker trots att det pågår ett flertal processer som kan påverka de krav som kan ställas på verksamheterna och de avvägningar som ska göras vid prövningarna. LRFs uppfattning är att det föreligger mycket starka skäl att avvakta med en prövning till det att de nya miljökvalitetsnormerna är satta och det står klart hur vattenlagstiftningen ska utformas.

Frågan kommer att få fortsatt fokus under 2015. Målet vad gäller LRFs arbete är att få tillstånd en slopad tillståndsprövning av äldre verksamheter, en förenklad tillståndsprocess samt att kostnaderna för verksamhetsutövarna begränsas. Arbetet kommer bland annat att ske genom uppvaktning av politiker och myndigheter samt samverkan med externa berörda aktörer.

Styrelsen föreslår stämman besluta

att motionen anses besvarad med vad styrelsen framfört.

Rätten att bruka sin mark och sitt vatten

Motion från Dimbobygdens LRF

Erik Andersson, Håkan Andersson m.fl.

I Sverige finns enligt svensk vattenkraftförening ca 2000 småskaliga (max 10 MW) vattenkraftverk i drift. Dessa producerar ca 4,3 TWh/år, motsvarande 860 000 hushålls genomsnittliga elförbrukning. Detta är siffror som har potential att fördubblas, utan att ändra vattenhushållningen. Ägarna till dessa mindre vattenkraftverk tvingas nu söka helt nya tillstånd för sin verksamhet, trots att de ofta varit i drift i många generationer. Tillståndsprocessen är komplicerad och mycket dyr. Kraftverksägaren får stå för hela notan för alla inblandade, en nota som kan röra sig om hundratusentals kronor och årtal av byråkrati, och bara för det är det inte ju inte säkert att något tillstånd beviljas. Ingen särskilt lockande tanke om man betänker att vattenkraften i fråga oftast är en sidoverksamhet. Från myndigheternas sida verkar mycket liten hänsyn tas till urgamla tillstånd, verksamhetens omsättning och den faktiska miljövinsten i det enskilda fallet. Inte heller verkar man bry sig om förlusterna för kulturmiljön eller hur det påverkar landsbygdens näringar i övrigt. Hur påverkas t.ex. markerna uppströms och nedströms när en damm försvinner? Branschorganisationen Svensk Energi spår att de nya kraven innebär att 20-30 procent av produktionen kommer att försvinna. Allt detta sker trots riksdag och regerings uttalade krav på mer förnybar energi, fler alternativa energikällor, och bättre möjligheter för företagande på landsbygden. Vattenkraften har sina baksidor precis som alla andra energislag, men att kraftverksdammar som funnits sedan urminnes tider skulle göra bäst i att bara upphöra att existera finner vi svårt att tro. För att göra vattenkraften miljövänligare borde den väl rimligen uppmuntras till insatser för biologisk mångfald och stöttas på alla sätt och vis, istället för att som nu strypas med utstuderade pålagor från myndigheter.

Småskalig vattenkraft är ett viktigt ben att stå på för en del företagare på landsbygden och många som bedriver småskalig vattenkraft är också medlemmar i LRF, och borde därför kunna förvänta sig helhjärtat stöd för sina frågor.

Därför anser vi;

att stor hänsyn ska tas till eventuella konsekvenser för berörda markägare uppströms och nedströms om en damm på detta sätt tvingas bort genom byråkrati,

att stor hänsyn ska tas till det enskilda fallets påverkan på miljön,

att kostnaden för den enskilde vid dylika övergrepp på äganderätten åtminstone ska vara i paritet med anläggningens omsättning.

Och föreslår;

att LRF ska agera mer kraftfullt i frågor rörande den småskaliga vattenkraften.

att årsmötet skickar motionen vidare till LRF Västra Götalands regionstämma.

Tidaholms kommungrupp av LRF beslutar att med bifall sända motionen till regionsstämman

Tidaholm 2015 01 29 Stig Lundberg/sekr.

Styrelsens yttrande nr 46

Motion nr 57/2015 från Saleby LRF-avdelning

Minerallagen

I en motion till regionförbundsstämman yrkar Saleby LRF-avdelning att LRF ska verka för att minerallagen ändras så det är förbjudet med prospekteringen utan markägarens tillstånd.

LRFs ståndpunkt är att det tydliggörs att all mineral är en del av en fastighet och därmed fastighetsägarens egendom. LRFs målsättning med sitt påverkansarbete måste därför bedömas vara mer långtgående och mer markägarvänligt än det som yrkas i motionen. Att mineral alltid tillhör fastighetsägaren skulle leda till ett väsentligt större inflytande för markägaren, bl a över om prospektering och brytning över huvud taget ska ske.

LRF vill också titta på hur man kan öka miljöhänsynen. Ett förslag i LRFs strategi är också att minerallagen tas bort och prövningen av både prospektering och brytning sker enligt miljöbalken och därmed först efter medgivande från markägaren. Det innebär också att det är miljöprövningsmyndigheterna som gör alla prövningar.

Styrelsen föreslår stämman besluta

att motionen anses besvarad med vad styrelsen anför.

Motion till regionstämman 2015

Motion angående minerallagen

Den nu rådande lagstiftningen innebär att utländska exploatörer kan bryta malm mm i Sverige utan någon egentlig avgift. Avgiften är i dag 2 promille av malmens värde, härigenom skänker Sverige bort sin malm till utlandet.

Därtill kan utländska bolag få utföra undersökningar på privat mark utan markägarens tillstånd detta är inte värdigt i ett land som Sverige där ägandet har en stark ställning.

Här måste en förändring ske så att det inte går att undersöka på privat mark utan ägarens tillstånd.

Vi kräver

ATT

LRF tar tag i detta och påverka regeringen så att lagstiftningen förändras enligt motionen.

Saleby LRF

Kjell Abelson
Ordf.

Styrelsens yttrande nr 47

Motion nr 58/2015 från Götene kommungrupp

Stärk kompetensen runt mineralbrytning

Motionären vill att LRF ska bilda ett bolag som ska jobba med utveckling och rådgivning kring prospektering.

Oron för att markägarna hamnar på efterkälken i mineralbrytning, den är befogad. Därför är LRF kritiskt till den lagstiftning som finns idag. Men detta ska även mötas med kunskap och styrelsen tar därför fasta på motionens förslag om att det behövs ett studiematerial som gör att markägare är bättre rustade i att möta den här formen av intrång på sina fastigheter.

Däremot anser styrelsen inte att det är lämpligt att bilda ett bolag som ska jobba med de här frågorna, ambitionsnivån med ökad kunskap bör fyllas med vårt samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan.

Styrelsen föreslår stämman besluta

att regionstyrelsen gör en skrivelse till Studieförbundet Vuxenskolan i syfte att det tas fram ett studiematerial ur markägarperspektiv kring brytning av metaller och mineraler.

Motion till LRF Regionstämma

2015-01-18

Rätten att äga all sin mark

I dagsläget får vi vara glada som jordägare om vi får sköta om matjorden. Skulle vår alv eller något därunder innehålla något som någon annan vill ha står dörrarna vidöppna i Sverige för att undersöka/prospektera och mot några korvören muta in fyndigheten (din mark). Leder detta till att någon annan skulle vilja borra/bryta/suga /pumpa så är ersättningen till dig eller landet Sverige extremt låga. Vi vill att LRF tar på sig ledartröjan för skydd av marken. Vi tycker att LRF ska ta fram ett lämpligt studiecirkelsmaterial , anpassat för oss jordägare. Vidare att man bildar ett hyresbolag som hyr ut kompetens, provtagningsmaskin samt adekvat analys. Detta ska leda till en färdig prospekteringsunderlag och registrering hos myndigheten Bergstaten.

Vi vill att:

Det bildas ett LRF Minerals som ansvarar för att vi genom studiecirkel får kunskap och teknik samt hjälp med mineralanalyser. Detta så att vi kan provta och muta in våra egna fastigheter hos myndigheten Bergstaten.

Götene 2015-01-21

Motionen antagen på Kommunens årsmöte
21/1-15 i Götene

Styrelsens yttrande nr 48

Motion nr 59/2015 från Lidköpings
kommungrupp

Rättsosäkerhet runt skrotbilar på landsbygden

Motionärerna vill att LRF arbetar för att det blir enklare att bli av med kvarlämnade fordon i markerna.

Skrotningspremien avskaffades 2007 och sedan dess har antalet övergivna skrotbilar ökat. Det saknas idag ett incitament för en bilägare att skrota sin bil och detta har noterats hos såväl bilskrotarna, som hos organisationen Håll Sverige rent.

Enligt en prejudicerande dom i miljööverdomstolen; MÖD § 2006:63, har man fastställt att en markägare inte är ansvarig för avfall som han inte själv har dumpat. Fastighetsägaren är inte heller ansvarig om han inte haft möjlighet att förhindra eller försvåra nedskräpningen.

I praktiken har dock ansvaret ofta hamnat hos markägaren och rättsläget förefaller ännu osäkert.

Frågan har varit föremål för flera utredningar och i augusti 2014 beslutade regeringen om att uppdra Naturvårdsverket att ånyo utreda ”hur kommuner och staten kan ersättas för sitt omhändertagande av övergivna uttjänade fordon där ägare inte går att finna”. Av detta framgår att det huvudsakliga ansvaret faktiskt ligger på kommunerna och i andra hand Trafikverket och Polisen. Detta uppdrag ska vara redovisat i november 2015.

Här behöver markägarperspektivet komma in och tidsperspektivet är viktigt. Det är ju inte acceptabelt att markägaren får stå för miljökonsekvenserna i väntan på att det utreds ”om ägaren inte går att finna”. LRF behöver därför fästa än mer intresse på Naturvårdsverkets utredning.

Styrelsen föreslår stämman besluta

att göra en skrivelse i detta ämne till riksförbundsstyrelsen.

Motion om skrotfordon i naturen

Motion till regionstyrelsen Västra Götaland

Stoppa dumpningen av skrotfordon i skog och mark

Om fordon dumpas på allmän plats t.ex. vägar och parkeringsplatser så finns det möjlighet att flytta bort dessa men hamnar dessa på privat mark så kan markägaren inte på laglig väg flytta fordonet

Markägaren är således tvingad till olagliga handlingar för att kunna använda sin mark till avsett syfte för från samhället får markägaren ingen hjälp

En lösning kan vara som i andra länder där fordonet hamnar i beslag och fordonsägaren får lösa ut sitt fordon under tex 1 månad

Vi yrkar på att:

LRF tar kontakt med politiker, Trafikverket m.fl. för en ändring i lagen

Motionen antagen på Lidköpings Kommungrupps årsmöte

Thorwald Carlsson

sekreterare